

Pestprotocol

Daltonschool St. Joris

2011-2012

Pestprotocol Daltonschool Sint Joris

Waarom een pestprotocol?

Daltonschool Sint Joris wil haar kinderen een veilig pedagogisch klimaat bieden, waarin zij zich harmonieus en op een prettige en positieve wijze kunnen ontwikkelen. De leerkrachten bevorderen deze ontwikkeling door het scheppen van een veilig klimaat in een prettige werksfeer in de groep en op het schoolplein. In veruit de meeste gevallen lukt dit door de ongeschreven regels aan te bieden deze te onderhouden, maar soms is het gewenst om duidelijke afspraken met de kinderen te maken. Een van die duidelijke regels is dat kinderen met respect met elkaar dienen om te gaan. Dat het niet altijd als vanzelfsprekend wordt ervaren, geeft aan dat we het kinderen moeten leren en daar dus energie in moeten steken. Ons pedagogisch uitgangspunt is dat alle kinderen met elkaar moeten *leren* omgaan.

Dat leerproces verloopt meestal vanzelf goed, maar het kan ook voorkomen dat een kind in een enkel geval systematisch door andere kinderen wordt gepest. Dan kan een kind zodanig in de knoop komen met zijn schoolomgeving, dat de ongeschreven regels van de leerkracht niet meer voldoende de veiligheid bieden en daarmee de gewenste ontwikkeling onderbreken. In een dergelijk geval is het van groot belang dat de leerkracht onder ogen ziet, dat er een ernstig probleem in zijn of haar groep is. In een klimaat waarin het pesten gedoogd wordt, worden ook de pedagogische structuur en de veiligheid daarin ernstig aangetast. Voor Daltonschool Sint Joris is dat een niet te accepteren en ongewenste situatie. Dit protocol is een vastgelegde wijze waarop we het pestgedrag van kinderen in voorkomende gevallen benaderen. Het biedt alle betrokkenen duidelijkheid over de impact, ernst en ook specifieke aanpak van dit ongewenste gedrag.

1.1 Wat betekent pesten:

Wanneer het zelfde kind meerdere keren per dag/week, door gedragingen van pesters negatief wordt benaderd. Dan is er sprake van structureel pesten.

Plagen en pesten, wat is daar het verschil tussen?

Iemand op het schoolplein een stevige duw geven kan plagen zijn, maar het kan net zo goed gaan om echt pestgedrag. We spreken over plagen wanneer kinderen min of meer aan elkaar gewaagd zijn en het vertoonde gedrag een uitnodigend karakter heeft om iets terug te geven vanuit een onschuldige sfeer. Het gaat dan om een prikkelend spelletje, dat door geen van de betrokkenen als bedreigend of echt vervelend wordt ervaren. Er is sprake van een pedagogische waarde: door elkaar eens uit te dagen leren kinderen heel goed om met allerlei conflicten om te gaan. Dat is een vaardigheid die ze later in hun leven van pas komt bij conflicthantering, waar iedereen in zijn leven mee te maken krijgt.

Voorbeelden van specifiek pestgedrag:

Verbaal:

- Vernederen: "Haal jij alleen de ballen maar uit de bosjes, je kunt niet goed genoeg voetballen om echt mee te doen".
- Schelden: " Viespeuk, etterbak, mietje" enz.
- Dreigen: "Als je dat doorvertelt, dan grijpen we je."
- Belachelijk maken, uitlachen bij lichaamskenmerken of bij een verkeerd antwoord in de klas.

- Kinderen een bijnaam geven op grond van door de kinderen als negatief ervaren kenmerken. (rooie, dikke, dunne, flapoor, centenbak enz)
- Gemene briefjes schrijven om een kind uit een groepje te isoleren of echt steun te zoeken om samen een bepaald kind te pesten.
- Samenzweren tegen een bepaald kind/ buitensluiten van een bepaald kind.

Fysiek:

- Trekken en duwen of zelfs spugen.
- Schoppen en laten struikelen.
- Krabben, bijten en aan haren trekken.

Intimidatie:

- Een kind achterna blijven lopen of een kind ergens opwachten.
- Iemand in de val laten lopen, de doorgang versperren of klem zetten tussen de fietsen.
- Dwingen om bezit dat niet van jou is af te geven.
- Een kind dwingen bepaalde handelingen te verrichten, bijvoorbeeld geld of snoep meenemen.

Isolatie:

- Steun zoeken bij andere kinderen dat het kind niet wordt uitgenodigd voor partijtjes en leuke dingetjes.
- Uitsluiten: het kind mag niet meedoen met spelletjes, niet meelopen naar huis, niet komen op een verjaardag.

Stelen of vernielen van bezittingen:

- Afpakken van schoolspullen, kleding of speelgoed.
- Beschadigen en kapotmaken van spullen: boeken bekladden, schoppen tegen en gooien met een schooltas, banden van de fiets lek steken.

Het specifieke van pesten is dus gelegen in het bedreigende en vooral systematische karakter. We spreken van pestgedrag als het daarnaast ook nog regelmatig gebeurt, waardoor de veiligheid van de omgeving van een kind wordt aangetast. De inzet van het pestgedrag is altijd macht door intimidatie. Bij dit echte pestgedrag zien we ook altijd de onderstaande rolverdeling terug bij een aantal betrokkenen.

De betrokkenen

Het gepeste kind:

Sommige kinderen hebben een grotere kans om gepest te worden dan anderen, bijvoorbeeld door de wijze waarop gevoelens worden beleefd en de manier waarop dat geuit wordt. Uit onderzoek blijkt dat kinderen gepest worden in situaties waarin pesters al de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen. Er is dan al sprake van een onveilige situatie, waarbinnen een pester zich kan manifesteren en zich daarin ook nog verder kan ontwikkelen.

Kinderen die gepest worden doen vaak andere dingen dan de meeste leeftijdgenoten in hun omgeving. Ze spelen een ander instrument, doen aan een andere sport of zitten op een ander clubje. Ze zijn goed in vakgebieden of juist niet goed. Er zijn helaas

aanleidingen genoeg om door anderen gepest te worden mits de pesters daar de kans voor krijgen vanuit de situatie.

Veel kinderen die worden gepest hebben een beperkte weerbaarheid. Ze zijn niet in staat daadwerkelijk actie te ondernemen tegen de pestkoppen en stralen dat dan ook uit naar hun kwelgeesten. Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep, ze durven weinig of niets te zeggen, omdat ze bang zijn om uitgelachen te worden. Deze angst en onzekerheid worden verder versterkt door het ondervonden pestgedrag, waardoor het gepeste kind in een vicieuze cirkel komt waar het zonder hulp zeker niet uitkomt. Gepeste kinderen voelen zich vaak eenzaam, hebben in hun gepeste omgeving geen vrienden om op terug te vallen en kunnen soms beter met volwassenen opschieten dan met hun leeftijdgenoten

De pesters

Kinderen die pesten zijn vaak juist fysiek wel de sterksten uit de groep. Ze kunnen zich permitteren zich agressiever op te stellen en ze reageren dan ook met dreiging van geweld of de indirecte inzet van geweld. Pesters lijken in eerste indruk populair te zijn in een klas, maar ze dwingen hun populariteit in de groep af door te laten zien hoe sterk ze zijn en wat ze allemaal durven.

Met het vertoonde pestgedrag gaat ze dat gemakkelijk af en ze krijgen andere kinderen mee bij het gedrag naar een slachtoffer. Pesters hebben ook feilloos in de gaten welke kinderen gemakkelijk aan te pakken zijn en als ze zich al vergissen, gaan ze direct op zoek naar een volgend slachtoffer. De zwijgende meerderheid en potentiële meelopers krijgen een keuze die onuitgesproken wordt opgelegd en die aan duidelijkheid niet te wensen overlaat: Je bent voor of je bent tegen me. Hier gaat een grote dreiging uit naar de gezamenlijke omgeving van pester en slachtoffer.

Alles is immers beter dan door de "machtige pester" zelf gepest te worden. De pesters stralen juist deze dreigende zekerheid met verve uit. Ze overtreden bewust regels en hebben vaak de vaardigheden ontwikkeld met hun daden weg te komen. Het profiel van de pester is sterk zelf bevestigend, hij ziet zichzelf als een slimme durfal die de dommerds de loef afsteekt en ze dat ook bij herhaling laat merken. "Wie maakt mij wat?" staat met grote letters op het voorhoofd geschreven.

Het komt ook regelmatig voor dat een pestkop een kind is dat in een andere situatie zelf slachtoffer is of was. Om te voorkomen weer het mikpunt van pesten te worden, kan een kind zich bijvoorbeeld in een andere omgeving dan die van zijn slachtofferrol, vervolgens als pester gaan opstellen en manifesteren. "Laten pesten doet pesten".

Meisjes pesten minder openlijk dan jongens en vaak op een subtiele manier waarbij de uitdaging naar het gezag ter plekke niet echt aan de orde is. Ze pesten meer met woorden, maken geniepige opmerkingen of sluiten andere kinderen buiten. Meisjes opereren minder individueel en meer met groepsvorming in de zin van er al dan niet bij te horen. Fysiek geweld komt bij deze groep pesters veel minder voor.

Een succesvolle pester leert niet om zijn agressie op een andere manier te uiten dan door het ongewenste pestgedrag te vertonen. Ook pesters hebben op termijn last van hun pestgedrag. Door hun verkeerde en vooral beperkte sociale vaardigheden hebben ze vaak moeite om vriendjes op lange termijn te maken en een vriendschap op te bouwen en te onderhouden op andere gronden dan die van macht en het delen in die macht. Pesters maken een abnormale sociale ontwikkeling door met alle gevolgen van dien voor de pester zelf.

De meelopers en de andere kinderen

De meeste kinderen zijn niet direct betrokken bij pesten in de direct actieve rol van pester. Sommige kinderen behouden enige afstand en andere kinderen doen incidenteel

mee. Dit zijn de zogenaamde "meelopers". Er zijn ook kinderen die niet merken dat er gepest wordt, of er zijn kinderen die het niet willen weten dat er gepest wordt in hun directe (school) omgeving.

Het specifieke kenmerk van een meeloper is de grote angst om zelf in de slachtofferrol te geraken. Maar het kan ook zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en denken daardoor in populariteit mee te liften met de pester in kwestie.

Voorals meisjes doen nogal eens mee met pesten om een vriendin te kunnen behouden. Als kinderen actiever gaan meepesten in een grotere groep, voelen ze zich minder betrokken en verantwoordelijk voor wat er met pesten wordt aangericht. Alles wat in een groep gebeurt laat het individueel denken meer en meer achter zich en zo kan met name groepsgegedrag leiden tot excessen die achteraf voor iedereen inclusief de pesters onacceptabel zijn.

Het heeft absoluut zin om daadwerkelijk op te staan tegen het pesten. Zodra andere kinderen het gepeste kind te hulp komen of tegen de pesters zeggen dat ze moeten ophouden, kan de situatie aanzienlijk veranderen. Het pesten wordt dan al direct minder vanzelfsprekend en draagt bovendien grotere risico's met zich mee. De situatie voor met name meelopers verandert door het ongewenste karakter van het vertoonde pestgedrag. Het wordt duidelijk dat het geen groepsnorm is om mee te gaan in het pestgedrag. Meelopers horen graag bij de norm en de grote groep en zijn niet bereid en ook niet in staat om grote risico's te lopen waarvan ze de gevolgen niet kunnen overzien, dit in tegenstelling tot de ervaren pester.

Kinderen die pestgedrag signaleren en dit bij de leerkracht aangeven vervullen dus een belangrijke rol. Ook de ouders kunnen een belangrijke rol spelen. Ouders van kinderen die gepest worden en die dit probleem met de school of op de club willen bespreken, zijn natuurlijk altijd emotioneel bij het onderwerp betrokken. De gevoelde onmacht bij deze ouders wordt door hen sterk ervaren en is niet altijd een goede leidraad tot een rationeel handelen. De ouder wil maar een ding en dat is dat het pestgedrag ogenblikkelijk stopt. Ouders van kinderen die niet direct bij het pesten zijn betrokken, kunnen meer afstand nemen. Daardoor zijn ze beter in staat om duidelijk te maken aan hun kind dat er iets aan het pesten gedaan moet worden. Dit is ook in het belang van de opvoeding en ontwikkeling hun eigen kind. Als er in de omgeving van een kind gepest wordt, heeft het kind zelf ook last van een onveilige, onprettige sfeer in de groep of de klas.

1.2 Signalering:

De school, de leerkracht, moet alert zijn en reageren op signalen die hij opvangt:

- reacties van het gepeste kind (hуilen, klagen, afzonderen)
- reacties van klasgenootjes (gebeurtenissen doorgeven)
- observaties (klas, speelplaats, kleedkamer, gymnastiek)
- berichten van eigen ouders door gesprekken of klachten
- berichten van andere ouders
- verhalen, teksten en tekeningen van kinderen
- lichamelijke signalen bijv: bedplassen, blauwe plekken, hoofdpijn
- niet meer naar school willen
- niet meer over school vertellen
- geen kinderen mee naar huis nemen en nooit door anderen worden gevraagd
- achterblijvende of verslechterende schoolresultaten
- slaapproblemen, nachtmerries
- spullen kwijt zijn en/of vaak met kapotte kleren thuis komen
- bepaalde kleren niet meer aanwillen
- thuis of op school vaak prikkelbaar, verdrietig of boos zijn

1.3 Wat doen we er aan op school:

1.3.1 Voorwaarden voor een pestvrije school

1. Pesten moet als probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen:
  - leerlingen (gepeste kinderen, pesters en de zwijgende groep)
  - leerkrachten
  - de ouders/ verzorgers (hierna genoemd: ouders)
2. De school moet proberen pestproblemen te voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten met de kinderen bespreekbaar worden gemaakt, waarna met hen regels worden vastgesteld.
3. Als pesten optreedt, moeten leerkrachten (in samenwerking met de ouders) dat kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen
4. Wanneer pesten ondanks alle inspanningen toch weer de kop opsteekt, moet de school beschikken over een directe aanpak.
5. Wanneer de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert, is de inschakeling van een vertrouwenspersoon nodig.
De vertrouwenspersoon kan het probleem onderzoeken, deskundigen raadplegen en het bevoegd gezag adviseren.
6. Op school is een vertrouwenspersoon aangesteld.

1.3.2: Hoe willen wij als school hiermee omgaan?

1. Op school stellen we tweewekelijks een onderwerp uit de methode Sociale Talenten aan de orde.
2. Onze schoolregels hebben we gekoppeld aan de thema's uit deze methode. Iedere maand tijdens de maandviering staan wij stil bij de nieuwe regel van de maand. Daarnaast gebruiken we de posters van Kids tegen geweld, om het thema en de regels nog inzichtelijker te maken.
3. De nieuwe regel van de maand wordt ook aan de ouders kenbaar gemaakt via het Jorisnieuws, zodat zij hier thuis ook aandacht aan kunnen besteden.
4. Onderwerpen als veiligheid, omgaan met elkaar, rollen in een groep, aanpak van ruzies etc. kunnen aan de orde komen.
5. Andere werkvormen zijn ook denkbaar, zoals; spreekbeurten, rollenspelen, regels met elkaar afspreken over omgaan met elkaar en groepsopdrachten.
6. Het voorbeeld van de leerkrachten (en thuis de ouders) is van groot belang. Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met geweld worden opgelost maar uitgesproken. Agressief gedrag van leerkrachten, ouders en de leerlingen wordt niet geaccepteerd. Leerkrachten horen duidelijk stelling te nemen tegen dergelijke gedragingen.

1.3.3 De gouden regels

De gouden regels zijn de regels die gelden naast de schoolregels.

Groep 0 t/m 3:

- Samen spelen, samen delen
- Lief zijn voor elkaar
- Goede woorden zeggen

- Zeggen wat je wel en niet wilt
- Vraag hulp, geef hulp

Groep 4 t/m 8:

- Ik doe niets bij een ander kind, wat ik zelf ook niet prettig vind!
- Wij doen niet mee aan pesten, uitlachen of roddelen en spreken nooit lelijk over elkaar.
- Wij sluiten niemand buiten de groep en noemen elkaar bij de voornaam.
- Niemand heeft het recht om een ander uit te schelden, te schoppen, te slaan of te spugen.
- Wordt er gepest dan praten we er thuis en op school over; we houden het niet geheim.
- Als er iets gebeurt wat je niet leuk vindt, probeer je eerst samen te praten.
- Kom je er niet uit dan ga je naar meester of juf (of schoolcontactpersoon)
- Deze regels gelden op school en daarbuiten!

1.3.4: Aanpak van de ruzies en het pestgedrag:

Wanneer er een klacht van een kind binnenkomt waarin het aangeeft gepest te worden, geldt de volgende procedure:

- 1. Een gesprek met de gepeste leerling – leerkracht. Vervolgens een gesprek pester- leerkracht. Daarna gaan de kinderen ook onder begeleiding van de leerkracht met elkaar in gesprek.
De schoolcontactpersoon kan hierbij betrokken worden.
- 2. Idem procedure bij punt 1.
Ouders van de pester en de gepeste leerling worden ingelicht.
De schoolcontactpersoon kan hierbij betrokken worden.
Tevens wordt het team op de hoogte gebracht.
- 3. Een gesprek met de pester, ouders en leerkracht
Ouders van de gepeste leerling wordt telefonisch op de hoogte gehouden.
De schoolcontactpersoon kan hierbij betrokken worden.
Team wordt ingelicht.
- 4. Vervolg gesprek met leerling, ouders, leerkracht en directie
Hier kan besloten worden om stap 5 gelijk in te zetten.
De schoolcontactpersoon kan hierbij betrokken worden.
Team wordt ingelicht
- 5. Beperking van vrije situaties voor een afgesproken periode.
De schoolcontactpersoon kan hierbij betrokken worden.
- 6. Procedure schorsing en verwijdering.
De schoolcontactpersoon kan hierbij betrokken worden.

Stap 1:

- Wanneer leerlingen ruzie met elkaar hebben en/of elkaar pesten proberen zij er eerst zelf (en samen) uit te komen.

- Op het moment dat een van de leerlingen er niet uitkomt (in feite het onderspit delft en verliezer of zondebok wordt) heeft deze het recht en de plicht het probleem aan de leerkracht voor te leggen.
- De leerkracht brengt de partijen, na een één op één gesprek, bij elkaar voor een verhelderinggesprek en probeert samen met hen de pesterijen op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken.
- De schoolcontactpersoon kan hierbij betrokken worden.

Stap 2:

- Bij herhaling van pesterijen tussen dezelfde leerlingen volgt een herhaling van stap 1, waarbij de ouders aan het einde van de dag telefonisch door de leerkracht op de hoogte worden gebracht. Het kind heeft de opdracht meegekregen om eerst zelf zijn/haar ouders van het gebeuren op de hoogte te brengen. Zowel aan de ouders als aan de leerling wordt stap 3 kenbaar gemaakt.
- De schoolcontactpersoon kan hierbij betrokken worden.
- De leerkracht neemt telefonisch contact op met de ouders van de gepeste leerling.
- Het team wordt ingelicht.

Stap 3:

- Er volgt een gesprek tussen de pester, ouders en leerkracht. Leerkracht en ouders proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing.
- De leerkracht houdt de ouders van de gepeste leerling op de hoogte via telefonisch contact.
- De schoolcontactpersoon kan hierbij betrokken worden.
- Het team wordt ingelicht.

Stap 4:

- Bij herhaling van pesterijen volgt een vervolg gesprek met de pester, ouders, leerkracht en directie.
- De schoolcontactpersoon kan hierbij betrokken worden.
- Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld zoals de Schoolbegeleidingsdienst, de schoolarts van de GGD of schoolmaatschappelijk werk.
- Hier kan tevens worden besloten om stap 5 gelijk in te zetten.
- De leerkracht houdt de ouders van de gepeste leerling op de hoogte via telefonisch contact.
- Het team wordt ingelicht.

Stap 5:

- Beperking van vrije situaties voor een afgesproken periode: bijv. binnen blijven in de pauzes, als laatste naar huis mogen gaan, niet meer mee met de gym, tijdelijk in een andere groep geplaatst.
- De schoolcontactpersoon kan hierbij betrokken worden.
- De leerkracht houdt de ouders van de gepeste leerling op de hoogte via telefonisch contact.
- Het team wordt ingelicht.

Stap 6:

- Procedure schorsing en verwijdering
- De schoolcontactpersoon kan hierbij betrokken worden.
- De leerkracht houdt de ouders van de gepeste leerling op de hoogte via telefonisch contact.
- Het team wordt ingelicht.

Opmerkingen:

- Wanneer een leerkracht het idee heeft dat er sprake is van onderhuids pesten stelt hij/zij in de klas een algemeen probleem aan de orde om langs die weg bij het probleem te komen.
- De leerkracht biedt altijd hulp aan de gepeste en begeleidt de pester, indien nodig in overleg met de ouders en/of externe deskundigen.
- De schoolcontactpersoon kan hierbij altijd betrokken worden.